

DVV-001-007312 Seat No. _____

M. S. W. (Sem. III) (CBCS) Examination

May / June - 2015

SWCC-3003 : Industrial Relation & Labour Welfare
(New Course)

Faculty Code : 001

Subject Code : 007312

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

સુચના : બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોના જવાબ ઉત્તરવહીમાં જ લખવા.

- 1** નિબંધાત્મક પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈ પણ એક) **10**
- (1) ઔદ્યોગિક સંબંધોની વ્યાખ્યા આપી તેનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
(2) ભારતમાં શ્રમિક સંગઠન ચળવળ વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો.
(3) મજૂર કલ્યાણની વ્યાખ્યા આપી તેની વિચારધારા સમજાવો.
- 2** મુદ્દાસર જવાબ આપો : (કોઈ પણ ચાર) **20**
- (1) ઔદ્યોગિક સામાજિક જવાબદારી એટલે શું ? તેના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
(2) મજૂર કલ્યાણ અધિકારીની ફરજો જણાવો.
(3) સામુદાયિક સોદાગીરીમાં કામદારોનો વ્યવસ્થાપનમાં ફાળો સમજાવો.
(4) ઔદ્યોગિક સંબંધોનો અભિગમ સ્પષ્ટ કરો.
(5) શ્રમિક સંગઠનના પ્રકારો જણાવો.
- 3** ટૂંકમાં જવાબ આપો (કોઈ પણ પાંચ) **10**
- (1) સામુદાયિક સોદાગીરીની ભૂમિકા સમજાવો.
(2) ઔદ્યોગિક સામાજિક જવાબદારી પર વૈશ્વિકરણની અસર સંક્ષિપ્તમાં સમજાવો.

- (3) ટ્રેડ યુનિયનના હેતુઓ જણાવો.
- (4) મજૂર કલ્યાણના ધ્યેયો સ્પષ્ટ કરો.
- (5) શાંતિપુર્ણ ઔદ્યોગિક સંબંધોનું મહત્ત્વ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (6) મજૂર કલ્યાણના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.

4 એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : (કોઈ પણ દસ)

10

- (1) કોને ફેડરેશન એટલે શું ?
- (2) સામૂહાયિક સોદાગીરી કોને કહેવાય ?
- (3) ઔદ્યોગિક સંબંધોમાં કોણ-કોણ સામેલ હોય છે ?
- (4) કામદાર કલ્યાણ અધિકારીની લાયકાત શું હોવી જોઈએ ?
- (5) સ્વૈચ્છિક સંસ્થા એટલે શું ?
- (6) શ્રમિક સંગઠનના પ્રણેતાઓ કોણ છે ?
- (7) વ્યાવસાયિક શ્રમિક સંગઠન એટલે શું ?
- (8) A.I.T.U.C. નું પુરું નામ શું છે ?
- (9) અશોક મહેતા, જયપ્રકાશ નારાયણ વગેરે કયા સંઘમાં જોડાયેલા હતા ?
- (10) ઔદ્યોગિક વિવાદનો કાયદો કયા વર્ષમાં ઘડવામાં આવ્યો ?
- (11) ભારતીય મજૂર સંઘની વિચારધારા કઈ છે ?

5 બહુવિકલ્પી પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

20

- (1) શ્રમ સંગઠન કાયદો કયા વર્ષમાં આવ્યો ?

(A) 1920	(B) 1947
(C) 1926	(D) 1962
- (2) શ્રમ સંગઠન કાયદા પ્રમાણે સભ્યપદ માટેની નોંધણી રદ થયા બાદ કેટલા સમયમાં ફરી નોંધણી માટે અરજી કરી શકાય ?

(A) 6 માસની અંદર	(B) નોંધણી રદ થયાના 6 માસ પછી
(C) 1 વર્ષની અંદર	(D) ઉપરોક્ત પૈકી એક પણ નહીં

- (3) પ્રોફેસર મેમોરીયાના મત મુજબ 'ઔદ્યોગિક સંબંધો માંથી સર્જાતા નથી'.
- (A) મોટા ઉદ્યોગો (B) શૂન્ય
(C) શ્રમ સંગઠન (D) શહેરો
- (4) નીચેનામાંથી કઈ બાબત શ્રમ કલ્યાણની કાયદાકીય જોગવાઈમાં સામેલ છે ?
- (A) સ્ટાફ બસ (B) આવાસો
(C) ગ્રંથાલયો (D) ઘોડીયાઘર
- (5) કારખાના કાયદા મુજબ કારખાનામાં શ્રમિકોની સંખ્યા હોય તો માલિકે શ્રમ-કલ્યાણ અધિકારીની નિમણૂક કરવી પડે.
- (A) 100 કે તેથી વધુ (B) 500
(C) 300 (D) ફરજિયાત નથી
- (6) ઈ.સ. 1918 માં અમદાવાદમાં સ્થાપવામાં આવેલ Textile Labour Association કોની પ્રેરણાથી રચાયું ?
- (A) ગાંધીજી (B) એન.એમ. લોખંડે
(C) બ્રિટીશ સરકાર (D) આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર સંસ્થા
- (7) કંપનીના વ્યવસ્થાપન દ્વારા રચવામાં આવેલ સંગઠનોને રાજકીય ભાષામાં શું કહે છે ?
- (A) ઔદ્યોગિક સંગઠન (B) બફર ઝોન
(C) રાજકીય સંગઠન (D) (A) અને (C) બંને
- (8) ઓલ ઈન્ડિયા ટ્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ ?
- (A) 1875 (B) 1919
(C) 1918 (D) 1890
- (9) સૌ પ્રથમ ફેક્ટરી કમિશનની સ્થાપના ભારતમાં કયારે થઈ ?
- (A) 1881 (B) 1890
(C) 1884 (D) 1875
- (10) ઈન્ડિયન નેશનલ ટ્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસ કઈ વિચારધારા પ્રમાણે કામગીરી કરતો હતો ?
- (A) ગાંધીવાદી (B) સમાજવાદી
(C) બિનસાંપ્રદાયિક (D) કોંગ્રેસ
- (11) કામદારોનો સમૂહ માલિકોના સમૂહ સાથે વાટાઘાટોમાં પ્રવેશ કરે ત્યારે તેને શું કહેવામાં આવે છે ?
- (A) શ્રમિક સંગઠન (B) સામૂહાયિક સોદાગીરી
(C) સામાજિક જવાબદારી (D) ઔદ્યોગિક સંબંધો

- (12) સામૂહાધિક સોદાગીરીનું સ્વરૂપ કેવું છે ?
- (A) એકપક્ષીય (B) બહીર્મુખી
(C) દ્વીપક્ષી (D) શ્રમિક સંબંધિત
- (13) ઉદ્યોગ એ સમાજની માનવ સંબંધોની કેવી પ્રક્રિયા છે ?
- (A) નિરંતર (B) ગતિશીલ
(C) અંગત (D) જટીલ
- (14) વૈશ્વિકરણની નીતિ કયા વર્ષમાં અમલમાં આવી ?
- (A) 1998 (B) 1995
(C) 1991 (D) 1981
- (15) ઔદ્યોગિકરણના શરૂઆતના તબક્કામાં કામદારોને શું કહેવામાં આવતા ?
- (A) મૂડી (B) ચીજવસ્તુ
(C) શ્રમિક (D) ભાગીદાર
- (16) ઔદ્યોગિક સંબંધો અને માનવ સંબંધો દર્શાવેલ પૈકી કેવા છે ?
- (A) એક જ (B) અવલંબિત
(C) એક સિક્કાની બે બાજુ (D) જોડાયેલા
- (17) વ્યવસ્થાપન અને કામદારો વચ્ચેના નાના-નાના ઝઘડાઓ ઉકેલવા માટે શેની રચના કરવામાં આવી છે ?
- (A) મજૂર અદાલત (B) લવાદ
(C) ઔદ્યોગિક ટ્રીબ્યુનલ (D) શ્રમ અધિકારી
- (18) કેવા સંગઠનમાં કોઈ પણ ઉદ્યોગમાં કામ કરનાર શ્રમિક સભ્ય થઈ શકે છે ?
- (A) ઔદ્યોગિક (B) સામાન્ય શ્રમિક સંગઠન
(C) કોન ફેડરેશન (D) વ્યાવસાયિક
- (19) ભારતીય મજદૂર સંઘની સ્થાપના ક્યારે કરવામાં આવી ?
- (A) 1948 (B) 1945
(C) 1954 (D) 1944
- (20) હિંદ મજદૂર સભાની વિચારધારા કઈ છે ?
- (A) રાષ્ટ્રવાદી (B) લોકશાહી
(C) સમાજવાદી (D) ગાંધીવાદી

ENGLISH VERSION

Instruction : Answer of MCQ type questions should be given in answer sheet only

- 1** Write answer of essay type questions. (any one) **10**
- (1) Give definition of Industrial Relation and describe it's work area.
 - (2) Explain in detail Trade Union Movement in India.
 - (3) Give definition of labour Welfare and explain its theory.
- 2** Write answers in detail : (any four) **20**
- (1) What is Corporate Social Responsibility ? and explain its Principles.
 - (2) Describe labour Welfare Officer's Duties.
 - (3) Explain contribution of workers in management of collective bargaining.
 - (4) State the approach of Industrial Relations.
 - (5) Describe the types of trade union.
- 3** Write answer in short : (any five) **10**
- (1) Explain the role of collective bargaining.
 - (2) Explain in short impact of globalization on Industrial Social Responsibility.
 - (3) Describe the objectives of trade union.
 - (4) State the aims of labour welfare.
 - (5) Explain in short the importance of peaceful industrial relations.
 - (6) What are the main objectives of labour welfare ?
- 4** Write answers in One or Two sentences. (any ten) **10**
- (1) What is the meaning of Cone Federation ?
 - (2) What is Collective Bargaining?
 - (3) Who is involved in Industrial Relations ?
 - (4) What is the eligibility of labour Welfare Officer ?
 - (5) What is the meaning of Voluntary Organization ?

- (6) Who is the founder of labour Organization ?
- (7) What is the meaning of Professional labour Organization ?
- (8) Give full form of A.I.T.U.C.
- (9) Ashok Mehta, Jayprakash Narayan etc. were associated with which association ?
- (10) In which year, the industrial dispute act was established ?
- (11) What is the theory of Indian labour Association ?

5 Write answer of Multiple Choice Question : 20

- (1) In which year, Trade Union Act was established ?
 - (A) 1920
 - (B) 1947
 - (C) 1926
 - (D) 1962
- (2) According to trade union act, after cancelation of registration for candidate, what is the period for reregistration ?
 - (A) within 6 months
 - (B) 6 months after the cancelation of registration
 - (C) within 1 year
 - (D) None of these
- (3) According to Prof. Memoriya, "Industrial Relations are not created from _____"
 - (A) Big Industry
 - (b) Zero
 - (C) Trade Union
 - (D) Cities
- (4) Which of the following is included in labour Welfare Provision ?
 - (A) Staff Bus
 - (B) Residence
 - (C) Library
 - (D) Creaches House
- (5) According to labour act, the owner has to appoint an officer if the strength of the workers is _____.
 - (A) more than 100
 - (B) 500
 - (C) 300
 - (D) not necessary

- (6) By whose inspiration, the textile labour association was established at Ahmedabad ?
- (A) Gandhiji (B) N.M. Lokhande
(C) British Government (D) I.L.O.
- (7) What is to be said in political language, when a management of company established Organization ?
- (A) Industrial Organization
(B) Buffer Zone
(C) Political Organization
(D) both (A) and (C)
- (8) In which year, All India Trade Union established ?
- (A) 1875 (B) 1919
(C) 1918 (D) 1890
- (9) When was the first factory commission established in India ?
- (A) 1881 (B) 1890
(C) 1884 (D) 1875
- (10) Which is the working theory of Indian National Trade Union Congress ?
- (A) Gandhism (B) Socialist
(C) Secularism (D) Congress
- (11) What is to be called when workers entered to deal with entrepreneur ?
- (A) Trade Union
(b) Collective Bargaining
(C) Social Responsibility
(D) Industrial Relation
- (12) What is the nature of Collective Bargaining ?
- (A) One sided (B) Extrovert
(C) Two Sided (D) Worker related

- (13) What kind of procedure is industry of human relation of society ?
- (A) Constant (B) Dynamic
(C) Personal (D) Complex
- (14) In which year Globalization policy implemented ?
- (A) 1998 (B) 1995
(C) 1991 (D) 1981
- (15) What is to be called to workers in first session of Industrialization ?
- (A) Money (B) Material
(C) Worker (D) Partner
- (16) What kind of industrial relation and human relation are to be, mentioned below ?
- (A) Same
(B) Dependent
(C) Two side of One Coin
(D) Related
- (17) What is established to solve small quarrels between management and workers ?
- (A) Labour Court (B) Mediator
(C) Industrial Tribunal (D) Labour Officer
- (18) In which organization, any worker, working in any organization can become member ?
- (A) Industrial (B) Normal Trade Union
(C) Cone Federation (D) Professional
- (19) Where did Bharatiya Majdur Sangh established ?
- (A) 1948 (B) 1945
(C) 1954 (D) 1944
- (20) What is the ideology of Hind Majdur Sabha ?
- (A) Nationalism (B) Democracy
(C) Socialist (D) Gandhism